

WHY

magazine

docenten handleiding

Dit WHY Magazine is speciaal ontwikkeld voor de bovenbouw van havo-vwo. In het magazine worden de vakken maatschappijleer, levensbeschouwing, filosofie en burgerschap geïntegreerd. Het magazine sluit aan bij het thema *Agressie*, zoals dat aan bod komt in het leer- en opdrachtenboek van *Perspectief*, methode godsdienst/levensbeschouwing voor vwo 4, 5 en 6. Het magazine kan zowel aansluitend bij het boek gebruikt worden, als zonder het boek. In deze handleiding wordt aangegeven welke paragrafen uit het boek aansluiten bij de artikelen.

start

Opbouw magazine

- ▷ Dit WHY-magazine start met een **in-troductiepagina** met foto's en cijfers. Vervolgens is er een **interview** met leerlingen uit havo 4 en vwo 5.
- ▷ De artikelen beginnen met een actuele **startcasus** (aangegeven met 'Start'). Hiermee kun je het onderwerp introduceren.
- ▷ Aan elk artikel zijn verschillende **opdrachten** gekoppeld, waar de leerlingen individueel of in groepjes mee aan de slag kunnen. Sommige opdrachten kunnen als huiswerk meegegeven worden, andere worden in de klas besproken.
- ▷ In de linkerkolom staan **controlevragen** (aangegeven met 'Check') waarmee de leerlingen kunnen testen of ze de juiste informatie uit het artikel hebben gehaald. Deze vragen kun je omzetten naar **leerdoelen**.
- ▷ Regelmatig wordt er verwezen naar www.whymagazine.nl. Hier kunnen leerlingen zelfstandig de **filmpjes** en/of **artikelen** vinden die bij het artikel horen. Ook zijn hier **docenteninstructies** voor bepaalde spellen of gesprekken te vinden.
- ▷ Tot slot is er een **interview** met een onderofficier bij Defensie – iemand die in zijn werk veel te maken heeft met het thema.
- ▷ Het magazine sluit af met een **begrip-lijst**, dat het leren voor een toets vergemakkelijkt.

start

1. Opdracht 1

- a. ....
- b. ...

check

Bij gebruik Perspectief

- ▷ *Werk je met Perspectief? In deze handleiding lees je bij welke paragraaf uit het hoofdstuk Agressie ieder artikel aansluit.*
- ▷ *Werk je niet met Perspectief? Geen probleem! WHY Magazine kan ook afzonderlijk worden gebruikt. Het kan zijn dat je soms zelfs meer achtergrondinformatie aan de leerlingen moet geven. Hieronder lees je beknopt welke onderwerpen behandeld worden in het hoofdstuk Waar of niet in Perspectief.*

§1 Sterk en zwak

Ook al leven wij in een vreedzaam land, toch moeten wij ook strijd leveren en zijn er (dagelijkse) krachtmetingen en word je gevraagd om sterk of slim te zijn. Of allebei. Geldt het recht van de sterkste?

§2 Menselijk of niet?

Woede kan ook een kracht zijn. Het zet je in beweging, we kunnen niet zonder. Maar is destructief agressief gedrag ook inherent aan het mens-zijn? En wat is de invloed van wat je eet of drinkt of om je heen ziet? Ook wordt ingegaan op groepsdruk.

§3 Van kwaad tot erger

De escalatieladder van Glasl wordt uitgelegd. Hoe voorkom je escalatie? En is iedereen in wezen in staat tot gruwelijke daden?

§4 Godsdienst en geweld

Volgens sommigen twee begrippen die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, maar eigenlijk zijn ze tegengesteld aan elkaar. Wat maakt godsdiensten zo explosief? Of zijn het vooral de aanhangers die gewelddadig zijn?

§5 Terrorisme

Dit is een aparte loot aan de geweldsstam. Wat is het, waar komt het vandaan en is het te voorkomen?

Handleiding per artikel

Blz. 2: Quotes en foto's

Ter introductie op het thema kunnen de leerlingen zelf deze pagina bekijken en doorlezen. Je kunt de aandacht sturen met de volgende vragen en opdracht:

- Welke foto vind je het sterkst het thema weergeven?
- Welke uitspraak spreekt je aan?
- Zoek of maak een foto waarin jij het thema weergeeft.

Blz.3: Inhoudsopgave

Een korte weergave van de inhoud van het magazine.

Blz. 4 & 5: Agressie in het uitgaansleven

- Vijf leerlingen vertellen over hun ervaringen met agressie in het uitgaansleven. Komen ze daar wel eens agressie tegen? En hoe gaan ze ermee om?
- Laat leerlingen het interview lezen.
  - Bespreek het na in een klassengesprek. Vraag leerlingen naar hun eigen ervaringen. Herkennen zij iets uit het interview?
  - Je kunt ook het interview voor de klas herhalen. Vraag drie of vier vrijwilligers en stel dezelfde vragen die ook in het interview gesteld worden. Of laat een leerling een aantal medeleerlingen interviewen.

Blz. 6 & 7: Liberalisme & socialisme.

Wie zorgt er voor de zwakkere?

Sluit aan bij §1, Sterk en zwak van Perspectief.

- Als het recht van de sterkste geldt, wat gebeurt er dan met de zwakkeren? Welke rol moet de overheid hierin spelen?*
- Lees 'Start'.
  - Bespreek met de klas hoe zij dit voor

zichzelf zien. Welke hulp hebben zij van huis uit meegekregen om deze opleiding te doen? En wat hebben ze te danken aan hun eigen merites?

- Lees de rest van het artikel. Geef eventueel extra informatie over het liberale en het socialistische model. Liberaal staat ook voor 'geloven in eigen kracht' en mensen aanspreken op hun potentieel. Het liberale verwijt richting socialisten luidt vaak dat ze mensen willen pampieren en afhankelijk maken. Socialistenaanpak gaan er meer vanuit dat niet iedereen gelijke kansen heeft, dat 'achterblijvers' geholpen en ondersteund moeten worden.

- Lees bron 1, *The American dream*. Is de situatie in Nederland anders? Hoe liggen de kansen hier?
- Opdracht 1 is een groepsopdracht waarbij leerlingen voor zichzelf bepalen tot welke stroming zij zich het meest aangetrokken voelen.
- Opdracht 2 maken leerlingen individueel en kan eventueel als huiswerk worden meegegeven.
- Opdracht 3 laat leerlingen de visies van de VVD en de SP onderzoeken. De bevindingen kunnen in een klassengesprek worden besproken.
- Opdracht 4 verwijst naar het artikel waarop 'Start' gebaseerd is. Leerlingen schrijven een reactie hierop, die voor een cijfer beoordeeld kan worden. Het klassengesprek dat naar aanleiding van Start gevoerd is, kan hierin ook betrokken worden.
- 'Check' is een controle of de leerlingen het artikel begrepen hebben.

Blz. 8 & 9: Trias Politica. Hoe blijft het volk tevreden?

Sluit aan bij §1, Sterk en zwak van Perspectief

De scheiding der machten is een van de grondbeginselen van de democratische rechtsstaat.

- Lees de actuele 'Start'-casus.
- Lees het vervolg van het artikel. Keer nog even terug naar 'Start'. De minister kan de rechter niet opleggen hoe hij moet oordelen. Wat zou hij wel kunnen doen? (Antwoord: de wet aanpassen).
- In een totalitaire staat is er één ideologie die door iedereen moet worden uitgedragen. Er is één leider en één partij. De geheime politie is zeer actief en wordt gevreesd vanwege geweld, intimidatie en willekeur. De overheid heeft alle communicatiemiddelen in handen en controleert deze. De staat heeft grote controle over de economie. Welke totalitaire landen kennen we nu?
- De EU uit regelmatig zijn zorgen over bijvoorbeeld Polen en Hongarije. In deze landen is de vrije pers aan banden gelegd en is er twijfel aan de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Waarom zou dit een probleem kunnen zijn? Welke waarborgen hiertegen kent Nederland? Wil dat ook zeggen dat het hier nooit zou kunnen gebeuren?
- In de tekst staat: 'In een totalitaire staat zijn die rust en "vrede" vaak niet aanwezig.' Wat is hier tegenin te brengen?
- 'Een juiste staatsvorm beteugelt een onrustige bevolking' staat er aan het eind van het artikel. Hoe plaats je in dit kader de recente protesten van boeren, bouwers en scholieren?
- Lees bron 1, Sociaal contract. Koppel

Trias Politica
Hoe blijft het volk tevreden?

De scheiding der machten is een van de grondbeginselen van de democratische rechtsstaat.

De tekst bespreekt de rol van de wetgever, de rechter en de uitvoerende macht, en hoe deze samenwerken om de belangen van het volk te behouden.

- hier eventueel een extra groepsoverdracht aan: Stel met elkaar een tekst op voor zo'n sociaal contract. Wat vraag je hierin van overheid en burgers? Welke rechten en plichten hebben beiden?
- De opdrachten zijn alle 3 individueel te maken.
  - 'Check' is een controle of de leerlingen het artikel begrepen hebben.

Blz. 10 & 11: Friedrich Nietzsche. Weg met de slavenmoraal.

Sluit aan bij §1, Sterk en zwak van Perspectief.

De filosoof Friedrich Nietzsche heeft eigen ideeën over wat nu precies sterk en zwak is.

- Lees Start, het vervolg van het artikel en bron 1 Nihilisme.
- Een extra uitleg over Nietzsche over slaven- en herenmoraal en achtergronden over ethiek in de 19e eeuw vind je hier: <https://youtu.be/VtFIBorXUfg>. Laat deze uitleg zien en bespreek eventueel na.
- De opdrachten zijn individueel te maken. Opdracht 2 kan als huiswerk worden meegegeven en/of worden nagekeken voor een cijfer.
- Opdracht 1 leent zich ook voor een klassengesprek. Je kunt hierbij nog teruggrijpen op het artikel over liberalisme en socialisme. Hoe zou Nietzsche hierover denken?
- 'Check' is een controle of de leerlingen het artikel begrepen hebben.

Friedrich Nietzsche. Weg met de slavenmoraal!

De tekst bespreekt Nietzsche's kritiek op de slavenmoraal en zijn voorstel voor een nieuwe ethiek gebaseerd op de menselijke natuur.

Blz. 12 & 13: Groepsgedrag & groepsdruk. Meelopen of tegenwerken?

Sluit aan bij §2, Menselijk of niet, van Perspectief.

Ook al zien we onszelf als individualisten, eenmaal in een groep passen we ons snel aan aan de daarin heersende moraal.

- Lees 'Start', het vervolg van het artikel en beide bronnen.
- Alle opdrachten kunnen individueel gemaakt worden.
- Mocht er in de klas duidelijk sprake zijn van groepsdruk, dan kun je daar extra aandacht aan besteden. Bespreek dan bijvoorbeeld opdracht 1 of 4 klassikaal. Als de sfeer in de klas minder veilig is, kun je het algemeen en illustratief houden; beschouw het artikel dan als een eerste stap om inzicht te geven in groepsprocessen.
- 'Check' is een controle of de leerlingen het artikel begrepen hebben.

Blz. 14 & 15: Burgerlijke ongehoorzaamheid. Wij zijn boos!

Sluit aan bij §2, Menselijk of niet, van Perspectief.

Mag je de wet overtreden om te laten weten dat je het met bepaald beleid niet eens bent?

- Lees 'Start'. Bespreek welke stappen van de actievoerders legaal waren en welke niet. Verwijs eventueel ook naar het recente protest van boeren tegen het stikstofbesluit. Tractoren mogen niet op de snelweg rijden. Hadden zij niet bekeurd moeten worden toen zij in colonne naar Den Haag trokken?
- Lees het vervolg van het artikel. Kennen leerlingen nog andere vormen

van burgerlijke ongehoorzaamheid: het overtreden van de wet om een onderwerp onder de aandacht te brengen? Waar ligt voor hen de grens van wat toelaatbaar is? Wanneer gaat burgerlijke ongehoorzaamheid over in crimineel gedrag? Je kunt hierover een filosofisch klassengesprek voeren. De handleiding hiervoor vind je op whymagazine.nl/docenten.

- Lees bron 1.
- Opdracht 1 laat leerlingen in groepje nadenken of het kraken van woningen ook een vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid is.
- Opdracht 2 vraagt om een klassikaal debat over de acties in de Oostvaardersplassen.
- Aan de hand van opdracht 3 kun je een klassengesprek voeren: Moeten scholieren stakingsrecht krijgen?
- Opdracht 4 laat leerlingen het verhaal van Rosa Parks in een stripverhaal verbeelden.
- 'Check' is een controle of de leerlingen het artikel begrepen hebben.

Blz. 16 & 17: Testosteron. Voor leiderschap en ambitie.

Sluit aan bij §2, Menselijk of niet, van Perspectief.

Het hormoon testosteron wordt vaak in verband gebracht met agressie.

- Lees 'Start'.
- Lees het vervolg van het artikel.
- Lees bron 1 en 2.
- Extra bij bron 1: de medewerkers van de podcast *This American Life* lieten voor deze uitzending hun testosteron-niveau testen. Dat zorgde voor meer onrust en beroering dan ze gedacht hadden. De mannen wilden toch graag

zo hoog mogelijk scoren, de vrouwen waren bang dat ze (te) veel testosteron in hun bloed zouden hebben. Het onderdeel kun je laten horen via deze link: <https://www.thisamericanlife.org/220/testosterone/act-three-0>. Bespreek vervolgens met de klas wat zij hiervan vinden. Waarom roept deze test zoveel emoties op? Zouden zij zelf hun testosteronniveau willen laten bepalen? En wat zou de uitslag over henzelf vertellen?

- Opdracht 1 laat leerlingen dieper ingaan op bron 1. Eventueel kun je een klassengesprek houden over 1b: Wat is 'verlicht zijn'? Geef indien nodig extra uitleg. Dit filmpje <https://youtu.be/U1e7MT1gy6E> (Engels) laat boeddhisten aan het woord die proberen te omschrijven wat verlichting volgens hen is. Waarin verschilt hun omschrijving in dat wat in bron 1 beschreven staat?

- Opdracht 2 gaat verder in op bestaande stereotypen over mannen en vrouwen. Je kunt dit laten aansluiten bij het bovenstaande 'extra' bij bron 1.

- Opdracht 3 gaat dieper in op het gebruik van anabole middelen. Leerlingen schrijven een reactie op een documentaire over Andreas (eerder Heidi) Krieger. NB: Dit verschilt dus wezenlijk van het verhaal van Caster Semenya. Door dit uit te diepen kun je de discussie in een bredere context plaatsen, waar verschillende kanten aan zitten. Als vrouwen geen extra testosteron mogen gebruiken, waarom zou Caster dan testosteronremmers moeten slikken? Of is dat geen goede vergelijking?

- 'Check' is een controle of de leerlingen het artikel begrepen hebben.

Blz. 18 & 19: Kloof in de samenleving. Laagopgeleid vs. hoogopgeleid.

Sluit aan bij §2, Menselijk of niet, van Perspectief.

Er wordt gesproken over een toenemende kloof, ook in onze samenleving.

- Lees 'Start', het vervolg van het artikel en bron 1.

- Het artikel <https://www.parool.nl/nieuws/vmbo-en-vwo-leerlingen-komen-steeds-minder-met-elkaar-in-contact-b727e443/> vertelt dat vmbo- en vwo-leerlingen elkaar steeds minder tegenkomen. Laat leerlingen het artikel lezen, of geef een samenvatting. Herkennen leerlingen dat in hun eigen leven? Hebben ze nog contact met leerlingen van de basisschool waarmee ze destijds bevriend waren, maar die een ander schooladvies hebben gekregen? Kom je elkaar tegen met sporten of op werk? Onderhoud je vriendschappen met mensen die op een ander schoolniveau zitten? Zo nee, is dat een probleem?

- De opdrachten 1, 2 en 4 zijn individueel te maken. Opdracht 3 leent zich ook voor een klassengesprek: herkennen de leerlingen dat er een kloof loopt in onze samenleving? Hoe erg is dat? Hoe zou dit opgelost kunnen worden?

- 'Check' is een controle of de leerlingen het artikel begrepen hebben.

Blz. 20 & 21: Geweldloosheid. Aggressie als positieve kracht.

Sluit aan bij §3 Van kwaad tot erger, van Perspectief.

Je kunt leren om assertief te zijn en balans te vinden. Je kunt voor jezelf opkomen, zonder de belangen van anderen uit het oog te verliezen.

- Lees 'Start', het vervolg van het artikel en bron 1.

- Bekijk de clip van Draadstaal via <https://youtu.be/OPZULKQBchU>. Wie is hier assertief? Je kunt de situatie door twee leerlingen na laten spelen, maar nu reageert de snackbarhouder assertief. Hoe verloopt het dan?

- Een voorbeeld van een assertiviteits-training (lichaamsgericht) vind je hier: <https://youtu.be/qc1SHDrZ-So>.

- De opdrachten zijn individueel te maken. Wil je meer aandacht besteden aan het leven en de ideeën van Mahatma Gandhi? Bespreek opdracht 4 dan klassikaal.

- 'Check' is een controle of de leerlingen het artikel begrepen hebben.

Blz. 22 & 23: Verzoening. Hoe kom je tot vrede?

Sluit aan bij §3, Van kwaad tot erger, van Perspectief.

De samenlevingen van Rwanda en in Zuid-Afrika moeten verder zien te gaan na traumatische gebeurtenissen.

- Lees 'Start', het vervolg van het artikel en bron 1 en 2.

- In de tekst gaat het over de genocide in Rwanda. Helaas komt dit nogal eens voor. De nazi's probeerden het joodse volk uit te roeien, de Turken probeerden dat met Armeniërs, Irakezen met Koerden, Bosnische Serviërs met moslims, Islamitische Staat met jezidi's – nog veel meer. Hoe kan het ooit zo ver komen? Volgens professor Gregory Stanton gaat zo iets altijd geleidelijk. Het begint ermee dat een bepaalde groep mensen als 'anders' worden weggezet. Vervolgens wordt deze groep consequent minder menselijk gemaakt. Ze

worden bijvoorbeeld vergeleken met ongedierte of een ziekte. Gemengde huwelijken worden verboden, mensen worden uit bepaalde wijken of gebieden geweerd. Iedereen die opkomt voor deze speciale groep, wordt verdacht gemaakt en bedreigd. Vanaf daar is het nog een kleine stap naar het echte moorden. Uitgebreidere informatie vind je hier: <https://isgeschiedenis.nl/nieuws/van-symbolisering-tot-ontkenning-de-8-fases-van-genocide>. Een extra bronnenopdracht, gekoppeld aan de holocaust en de Armeense genocide vind je hier: <https://www.niod.nl/nl/lessuggesties-bij-materiaal-uit-het-niod-archief/bronnenopdracht-bij-de-stad-antonia>.

- Opdracht 1 en 3 kunnen individueel gemaakt worden.

- Opdracht 2 geeft een conflictsituatie die leerlingen op een constructieve manier moeten zien op te lossen.

- 'Check' is een controle of de leerlingen het artikel begrepen hebben.

Blz.24 & 25: Kwaad in levensbeschouwingen. Waar komt het kwaad vandaan?

Sluit aan bij §4, Godsdienst en geloof, van Perspectief.

Als God almachtig en liefdevol is, waarom is er dan zoveel ellende op aarde? En als God er niets mee te maken heeft, waar komt het dan vandaan?

- Lees 'Start', het vervolg van het artikel en de drie gekaderde stukjes.

- Controleer of de leerlingen de stof van het artikel begrijpen.

- Je kunt met de leerlingen een filosofisch gesprek voeren over de vraag waar het kwaad vandaan komt.

De handleiding voor een filosofisch gesprek vind je hier: whymagazine.nl/docenten.

- De drie opdrachten kunnen individueel gemaakt worden. Opdracht 1 kun je als huiswerk meegeven en beoordelen voor een cijfer.
- 'Check' is een controle of de leerlingen het artikel begrepen hebben.

Blz. 26 & 27: Nieuwe Religieuze bewegingen. (On)schuld van sekten.
Sluit aan bij §4, Godsdienst en geweld, van Perspectief.
Aanhangers van verschillende religieuze sekten leven vaak in afzondering. Dat kan soms schadelijke gevolgen hebben.

- Lees 'Start'. Verwijs eventueel naar de recente zaak in Ruinerwold waar de kinderen van een gezin jarenlang het huis niet verlieten. Hoe kon dat gebeuren?
- Lees het vervolg van het artikel en bron 1.
- De opdrachten zijn individueel te maken, maar de stellingen van opdracht 2 kunnen ook klassikaal besproken worden.
- 'Check' is een controle of de leerlingen het artikel begrepen hebben.

Blz. 28 & 29: Wit privilege. De loterij winnen, zonder dat je wist dat je meedeed.
Sluit aan bij §5, Terrorisme, van Perspectief.

Sommige dingen zijn zo vanzelfsprekend dat het je niet eens meer opvalt; daarop worden witte mensen gewezen als het over wit privilege gaat.

- Lees 'Start'. Is dit herkenbaar voor leerlingen? Op welke manier? Als extra

illustratie kun je <https://youtu.be/YvR-JvgxbeyA> laten zien, een fragment uit een documentaire van Sunny Bergman.

- Lees het vervolg van het artikel en bron 1.
- Heb je een (grotendeels) witte klas voor je? Bespreek dan in een klassengesprek in hoeverre het belangrijk is om aandacht te besteden aan dit onderwerp. Mocht het aan de orde zijn dat er racistische of discriminerende opmerkingen gemaakt worden, reageer dan niet onmiddellijk agressief of defensief, maar vraag door. Wat wordt er met die opmerkingen bedoeld? Wat zit erachter? Waar komen ideeën vandaan? Heb je een (grotendeels) gekleurde of een gemengde klas voor je? Bespreek dan in een klassengesprek hoe je om kunt gaan met dit gegeven. Wat is er van wit privilege terug te vinden in de klas? Hoe zou je het kunnen veranderen? Wat is daarvoor nodig?
- Vind je het lastig om deze gesprekken te voeren? Denk dan eens aan een training op dit gebied, bijvoorbeeld deze: <https://www.goedemorgenopschool.nl/training>.
- Opdracht 1 laat leerlingen het hele artikel lezen waaraan 'Start' is ontleend. Ze bespreken dit in tweetallen.
- Opdracht 2 laat leerlingen nadenken over de gevolgen van taalgebruik in media. Je kunt hier ook een klassengesprek over houden.
- Opdracht 3 gaat dieper in op specifieke privileges. Dit is een groepsopdracht.
- De documentaire van opdracht 4 kan ook klassikaal bekeken worden. Houd hierna een klassengesprek of laat de leerlingen voor zichzelf opschrijven wat ze ervan vonden.

